

3. Haliman M. A. Svitogljadne protystojannja: atrybuty i formy / M. A. Haliman // Gileja: naukovyj visnyk. Zbirnyk naukovykh prac'. – K.: «Vydavnytvo «Gileja», 2015. – Vyp.98 (7). – S.261–265.
4. Behmann G. Sovremennoe obshhestvo: obshhestvo riska, informacionnoe obshhestvo, obshhestvo znanij / Gotthard Behmann. – M.: Logos, 2010. – 248 s.
5. Kremen' V. G. Filosofija: myslyteli, idej, koncepcii': Pidručnyk / Vasyl' Kremen', Volodymyr Il'i'n. – K.: Knyga, 2005. – 528 s.
6. Kam'jans'ka Ju. V. Imperatyvy ljuds'koi' zhyttjedijal'nosti u tehnogennij cyvilizaciji'. Avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk. Spec.: 09.00.03 – social'na filosofija ta filosofija istorii' / Julija Kam'jans'ka. – L'viv, 2005. – 22 s.
7. Bukanova O. V. Evoljucija svitogljadu ljudydy: social'no-filosofs'kyj analiz. Avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk. Spec.: 09.00.03 – social'na filosofija ta filosofija istorii' / Oksana Bukanova. – Zaporizhzhja, 2011. – 17 s.
8. Worldview Flux. Perplexed Values among Postmodern Peoples / Edited by Jim Norwine and Jonathan M. Smith. – New York: Lexington Books, 2000. – 280 p.
9. Denisova D. Vidobrazhennja svitogljadu postmodernoi' doby u suchasnyh anglomovnyh literaturnykh tekstah / Dar'ja Denisova // Svitogljad – Filosofija – Religija. Zbirnyk naukovykh prac'. – Sumy: TOV VPP «Fabryka druku», 2014. – Vyp.6. – S.173–180.
10. Miacakanjan M. O. Global'nyj mir i globalistskoe mirovozzrenie: monografija / M. O. Miacakanjan. – M.: Ankil, 2013. – 392 s.

Kapustin S., applicant, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Concept of world outlook in the light of modern philosophical and pedagogical discourse

The world-wide perspective has always been at the center of any philosophical or social-humanitarian discourse. Only on the basis of understanding the fundamental parameters of the worldview, world outlook and worldview makes it possible to study the essential properties of a person of a particular era. It is impossible to imagine what a modern person (or representative of any other historical period) lives for, that it has inalienable and fundamental values and axiological orientations, how it behaves in certain circumstances, if it is not previously cleared up ontological-ontological preconditions of its existence, self-understanding and self-realization. And if modern education and pedagogy strives for the real preparation of a person for successful self-realization within the framework of natural, social, informational, cultural and civilizational reality, then the construction of the theoretical foundation for such training should begin with a full-fledged analysis of the category «worldview» in all its aspects related to it, with the present state of both national societies and humanity in its global development. Rubric philosophy studios represented a huge number of works belonging to various branches of philosophical knowledge.

Keywords: person, culture, worldview, education, education.

* * *

УДК 140.

Невмержицька Н. М.,
кандидат філософських наук, старший науковий співробітник відділу лідерства та інституційного розвитку вищої освіти, Інститут вищої освіти НАПН України (Україна, Київ), nev.nataly@ukr.net

СОЦІАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

Розвиток сучасного суспільства демонструє серйозні трансформаційні тенденції, що помітні як на рівні вітчизняного соціального життя, так і еволюції світових соціальних конфігурацій. Проаналізовано особливості у формуванні феномену пріоритету в контексті нелінійної природи розвитку суспільства. В умовах розуміння нелінійного характеру розвитку суспільства в цілому дуже чітко усвідомлюється неможливість спрогнозувати напрям еволюції соціуму, користуючись детерміністською методологією, причинно-наслідковою парадигмою. Проаналізовано особливості у формуванні феномену пріоритету в контексті нелінійної природи розвитку суспільства. Визначено цілі і функції соціальних пріоритетів як рушійної сили суспільства. Розглянуто місця матеріальних і духовних складових у системі пріоритетів сучасного українського суспільства. Систематизовано розвиток динаміки формування соціальні пріоритети студентської молоді сучасної України в

контексті професійного ставлення. Розкрита реалізація цивілізаційних пріоритетів у просторі українського сьогодення.

Ключові слова: соціальні пріоритети, стан, суспільство, аналіз, цілі, функції, системи, студентська молодь, професійне становлення, феномен, сучасність, особистість, цінності.

Сучасна проблема в соціумі соціального пріоритету постає гостро на рівні повсякденного мислення, саме поняття соціального пріоритету може виявитись надзвичайно плідним під час аналізу ціннісного каркасу суспільства, а особливо в процесі прогнозування напрямку розвитку соціуму, виявлення рушійних сил еволюції суспільства. Перед нами суспільство постає системою, елементами якої є не тільки матеріальні, а й нематеріальні об'єкти – тобто цінності, уявлення, ідеали. Виявлення соціальної філософії останніх десятиліть такої категорії соціальних орієнтирів, як симулякри (знаки, що не відсилають до реального феномену), підказує досліднику, що до проблеми природи рушійних сил суспільства треба придивлятися більш ретельно й використовувати прийоми й методи, які б мали додатковий дослідницький ефект у порівнянні з існуючими. Історичний етап у цивілізаційному розвитку людства характеризується особливим комплексом соціальних проблем, що утворюють у своїй сукупності інтелектуальний горизонт відповідної епохи. Дуже швидкий розвиток сучасного суспільства демонструє серйозні модернізаційні тенденції, що помітні як на рівні вітчизняного соціального життя і на рівні еволюції світових соціальних конфігурацій. Соціальні пріоритети є організуючим елементом системи цінностей, що направляє розвиток в певному напрямку. Пріоритет має духовний характер і стає підставою для відтворення даного варіанту соціуму й його руху вперед. Поняття пріоритету стає тією цементуючою основою, що дозволяє бачити систему цінностей і ідеалів суспільства не як конгломерат численних орієнтирів, а як гармонічну просторову модель, в якій спосіб з'ясування окремих елементів створює особливу якість цілого.

Аналіз наукових праць, присвячених проблемі. Засновники системного підходу (К. Берталанфі, І.є Пригожина та інших), так і дослідників, що розвивали окремі лінії системного аналізу – М. Месаровича, Я. Такахаши, В. Саратовського, В. Садовського, Е. Юдіна, А. Уйомова, А. Ракітова. Пріоритетами та соціально-етичними проблемами розглядалось в дослідженнях О. Дробницького, А. Єрмоленко, В. Малахова, В. Сіверса, А. Швейцера. Соціокультурні аспекти вибудування ціннісних пріоритетів інтерпретуються Т. Адуло, Л. Баткіним, В. Біблером. Ціннісні пріоритети людського пізнання розглядаються І. Бичко, М. Бердяєвим, Е. Жильсоном. Ціннісні пріоритети світогляду аналізуються в працях М. Бердяєва, В. Шункарука. Розробкою пріоритетів гуманістичної проблематики пізнання займались Ж. Дельоз, А. Лой, М. Хайдеггер, Р. Рорті, В. Ярошевець. Ідеологічні виміри ціннісних пріоритетів суперечливо розкривали Т. Адорно, К. Поппер, Е. Фромм, К. Ясперс, М. Михальченко, З. Самчук.

Проблема соціальних пріоритетів потребує теоретичних обґрунтувань з боку досліджень природи соціуму. Розуміння пріоритетів як частини складної нелінійної системи соціуму базується на

зверненні до доробку як засновників системного підходу (К. Бергаланфі, І.е Пригожина та інших), так і дослідників, що розвивали окремі лінії системного аналізу – М. Месаровича, Я. Такахари, В. Саратовського, В. Садовського, Е. Юдіна, А. Уймова, А. Ракітова інших. З проблематикою не лінійності тісно пов'язаний розгляд кола питань ситуативного розуміння розвитку соціуму. В розробку цієї проблематики зроблено значний внесок К. Ясперсом, К. Поппером, А. Хюбшером, П. Гайденко, Е. Солойовим, І. Голубович та іншими вченими.

Мета статті. Проаналізувати феномен соціальних пріоритетів в рамках нелінійного бачення світу; визначити функції пріоритетів у процесі соціального відтворення; З'ясувати особливості втілення матеріальних і духовних складових в системі соціальних пріоритетів молоді в Україні.

Розвиток глобалізаційного світу зумовлено прогресом техногенної цивілізації, витоки якої в XIV – XVI ст. З цього часу починає складатися ядро її системи цінностей, в центрі якої – особливе розуміння людини та її місця в світі. Насамперед це уявлення про людину як діяльну істоту, котра протистоїть природі і призначення якої полягає в перетворенні природи і підкоренні її своїй владі. З цим розумінням людину органічно пов'язано розуміння діяльності як процесу, спрямованого на перетворення об'єктів навколишньої дійсності та їх підкорення людині.

Україна як держава стоїть на часі реформувань, прийнятті нових законів, перебудови відносин у громадянському суспільстві. Вибір соціальних пріоритетів для молоді завжди стояв гостро та невпевнено. Непостійність, хаос у державі дають повні підстави щоб сумніватися який вибір пріоритетів необхідно мати молоді в Україні.

М. Михальченко в своїх дослідженнях проаналізував, що просуванню України шляхом створення сучасного європейського суспільства і демократичної соціально-правової держави заважали глибока економічна криза, породжена розвалом мілітаризованої економіки, відсутність структурних реформ у політичній сфері, оскільки в них не була зацікавлена державна бюрократія. Система освіти – школа і ЗВО – можуть і повинні стати засобом демократизації країни, гуманізації її суспільного життя. Де соціально-правова держава стане реальністю, а не ілюзією, гаслом. Тому, до переліку завдань реформи системи вищої освіти входять реформування ЗВО – університетів, академій, інститутів – відповідно до нових потреб у фахівцях [11, с. 8].

М. Вебер запропонував своє вирішення проблеми цінностей. На відміну від Ріккорта та інших неокантіанців, що розглядали зазначені вище цінності як щось надісторичне, вічне і потойбічне, Вебер трактує цінність як «установку тієї чи іншої історичної епохи», як «властиве епосі напрям інтересу». Іншими словами, він підкреслює земну, соціально-історичну природу цінностей. Це має важливе значення для реалістичного пояснення свідомості людей, їх соціальної поведінки та діяльності. Найважливіше місце в соціальній філософії Вебера займає концепція ідеальних типів. Під ідеальним типом їм малася на увазі якась ідеальна модель того, що найбільш корисно людині, об'єктивно відповідає його інтересам в даний момент і взагалі в сучасну епоху. У цьому відношенні в якості ідеальних типів

можуть виступати моральні, політичні, релігійні та інші цінності, а також випливають з них установки поведінки і діяльності людей, правила і норми поведінки, традиції.

У системі домінуючих життєвих смислів і цінностей техногенної цивілізації особливе місце займає цінність інновацій і прогресу. Інноваційні зміни і прогрес стають самоцінністю. Тут інновації – головна цінність, на протигагу традиційним суспільствам, де інновації завжди обмежувалися традицією і маскуваням під неї. Інновація в головному плані забезпечує успіх перетворювальної діяльності, яка приводить до позитивних для людини результатів і соціального прогресу. Сучасні процеси глобалізації є наслідком інноваційних технологічних модернізацій, що і створило інформаційно-сучасну цивілізацію. Загострення глобальних криз призводить до зміни базової системи цінностей. Тим самим постає новий виклик – можливість зміни мети людської діяльності та її ціннісних регулятивів [3, с. 12]. На соціальному рівні суб'єкт наукового пізнання виникає як цілісний організм, а окремі вчені та наукові співтовариства виявляються його індивідуалізованими органами (функціями) [3, с. 23].

Поняття «пріоритет» надається не повне визначення енциклопедичними українськими і російськими виданнями з філософії, соціології, психології й багатьох інших галузях соціогуманітарних знань. Так, останнє видання «Большой советской энциклопедии» пропонує розуміти поняття пріоритет у трьох значеннях: 1) першість у часті здійснення якої – небудь діяльності; 2) як суттєве за значущістю поняття для встановлення першості наукових досягнень (відкриттів), винаходів, промислових зразків; 3) як переважаюче значення певного нормативного акта. Етимологічний термін «пріоритет» походить від латинського поняття «prior» та німецького «priorität» що означають перший, старший. Самостійного значення проблема ціннісних пріоритетів небула вже у творчості неокантіанців. У Г. Лотце аксіологічна проблематика досліджується за допомогою поняття «об'єктивна значущість»; засобами філософії культури ці питання вирішує В. Віндельбанд; Г. Ріккорт розробляє вчення про цінності й ціннісні пріоритети як основу теорії істинного знання й моральної дії; з'ясовуючи відмінності між поняттями «цінність» і «норма». Особливе значення для методології має варіант теорії суспільства як соціальної системи Н. Лумана. Німецький соціолог Н. Луман істотно уточнює і осучаснює дане поняття соціальних систем – це системи комунікації (соціальна дія – лише моментальний конденсат комунікації), засновані на узгодженні взаємних очікувань учасників цього процесу. Досліджуючи функціонування таких комплексів, соціологія вносить свій внесок в загальну теорію систем і методологію системного аналізу.

В сучасному соціальному та гуманітарному знанні присутній прагматичний мотив. Соціологічна теорія не може претендувати на високу оцінку, якщо вона не переслідує практичну ціль служіння суспільству. Іншими словами, вона не може бути «прекрасною, тому що марна», як висловлювався один раз Арістотель про філософію. В завдання соціологічної теорії входить ефективно пояснення сутності сучасного суспільства, механізмів, що забезпечують його відтворення як цілісності.

Кожен шаг у розвитку соціологічної теорії пов'язаний з новим ефективним пропозицією, спрямованим на

реалізацію даної цілі. Щоб зрозуміти і по достоїнству оцінити значення таких кроків, теоретичне знання в соціології можна представити як двоповерховий будинок. Перший поверх уособлює найбільш загальні теоретичні положення, служачи об'ясницьким принципом та засобом розробки нових знань про суспільство, що відповідають загальнонауковому рівню, досягнутому до справжнього часу.

Отже, прорив вперед в теорії суспільства можливий насамперед через вдосконалення, розробки і поглиблення пояснювальних принципів цієї дисципліни. В ході історії наукової думки склалися причинне пояснення, діалектика як загальна теорія розвитку і теорія систем як загальнонаукова методологія – ось мінімальний перелік основ, яким тут дозволено обмежитися.

М. Вебер кожна будівля має стояти на міцному фундаменті. У цій іпостасі в теорії, в даному випадку – в теорії систем, виступають загальнонаукові результати. Соціологія запозичує і використовує у своїй предметній області пояснювальні положення і принципи, що містяться в загальнонауковому арсеналі засобів пізнання, ефективність і общезначимість яких підтверджується як в соціальних, так і в природничих науках. Предметом соціології є системи особливого роду – соціальні системи. Системи, що складаються на основі осмисленого поведінки людини, спрямованого на іншого. Таким чином, механізм розвитку теоретичного знання в соціології працює перш за все як розвиток нових пояснювальних принципів і теоретичних положень, що дозволяє створити передумови нового великого кроку в розвитку теорії суспільства. Умовою ефективності тут виступає рівноправна взаємодія соціології з загальнонауковим процесом накопичення нового методологічного знання в його передових областях – біології і кібернетики. Тим самим можна краще зрозуміти і значення творчості Лумана для соціології і суспільства, по достоїнству оцінити його наукові результати.

Якщо повернутися до метафори двоповерхового теоретичного знання, то книгу Лумана «Соціальні системи: нарис загальної теорії» (1984) можна вважати зведенням першого поверху, його несучих конструкцій. Завершенням будівництва став вихід у світ в 1999 р. (через рік після смерті Лумана) двотомної розробки соціологічної теорії суспільства під назвою «Суспільство суспільства». Ця книга, написана не без деякої поспіху, є застосуванням положень загальної теорії соціальних систем (до Лумана теорії соціальних систем як такої не склалося) до розробки теорії суспільства.

Розглядаючи місце загальної теорії соціальних систем, відзначимо її безпосередній зв'язок з загальною теорією систем. Остання пройшла в європейській науці тривалий шлях розвитку, вихідний до античної думки, в результаті якого можна назвати три його парадигми, щоб забезпечити отримання нового знання.

Розглядаючи місце загальної теорії соціальних систем, відзначимо її безпосередній зв'язок з загальною теорією систем. Остання пройшла в європейській науці тривалий шлях розвитку, висхідний до античної думки, в результаті якого можна назвати три його парадигми, щоб забезпечити отримання нового знання.

Парадигма займає важливе місце в соціальній думки, де вона часто використовувалася щодо ідеальних систем. Німецький класичний філософ І. Кант розуміє

під системою єдність знань, об'єднаних ідеєю розуму. Предметом філософії І. Кант робить специфіку суб'єкта, що пізнає, який, на його думку, визначає спосіб пізнання і контролює предмет знання. І. Кант робить висновок, що пізнання є не споглядання, а конструюванням предмета, тобто предмет виявляється не вихідним, а кінцевим продуктом пізнання. Характерною рисою моральної теорії Канта є обґрунтування найвищої онтологічної цінності людини відносно природи. Розуміння сутності моральних правил, він вважав одним з найважливіших завдань філософії. Форму моральної поведінки Кант висловлює так: «Роби так, щоб максима твоєї поведінки на основі твоєї поведінки могла стати загальним природним законом». Моральна поведінка, за Кантом, характерна тим, що вона, з одного боку, відповідає закону. З другого – її мотивацією є гідність людини [9, с. 206–207].

В полі зору Г. Гегель – духовний розвиток індивіда, еволюція суспільства як такого і зміна форм його свідомості або індивідуальна свідомість, суспільство і суспільна свідомість. Після закінчення процесу виховання і здобуття освіти кожна людина здатна подивитися на світ і на себе крізь призму певного стану світової історії, «світового Духу». Рух свідомості, за Гегелем – це сходження від абстрактного до конкретного [8, с. 216].

Згідно Т. Гоббсом [8, с. 169], держава як надіндивідуальних ціле підпорядковує людей, службовців його збереженню. Один з родоначальників соціології – Е. Дюркгейм – пояснював виникнення соціальних норм впливом різної щільності населення, вважав їх системним властивістю. Г. Спенсер широко користувався в соціології організменою аналогією, розуміючи суспільство як квазіорганізм, в якому його підсистеми виконують необхідні функції по збереженню громадського цілого. Цей підхід знаходить продовження в сучасному функціоналізмі.

Проблема соціальних пріоритетів є одною з найбільш складних рефлексивних проблем у сучасному соціальному знанні. Склалась необхідність класифікувати пріоритети українського суспільства, викликані формуванням нового інформаційного порядку. Інформаційне суспільство радикально відрізняється від попереднього, тобто індустріального. Основою його розвитку стає не лише застосування окремих винаходів та інженерних рішень, а формування модернізаційного середовища. До цього підключається вся інфраструктура – економіка, культура, освіта, сфера комунікації тощо. Соціокультурні зміни підкреслюють трансформаційний характер соціуму та сприяють пошуку моделей суспільних структур, формуванню нових пріоритетів, які могли б забезпечити успішне функціонування суспільства.

Чим же характеризуються пріоритети сучасного українського соціуму? Які відбулися в ньому зміни за останні роки? Яка роль факторів глобального інформаційного порядку в цих процесах?

Класифікація соціальних пріоритетів можна розпочати, виходячи з різноманіття оцінок, які дозволяють визначитися з діалектикою видів діяльності, що призвели до цих результатів. За допомогою класифікації утворюється система пріоритетів, що орієнтує суспільство, яка, як і будь-яка інша система, має

бути чіткою й послідовною, будуватися з урахуванням твердої структурної співвідпорядкованості елементів [12, с. 80]. Власний підхід до класифікації ціннісних пріоритетів мав Джон Ролз. Зокрема, він використовує поняття первинних ціннісних пріоритетів. Заперечуючи можливість установаження справедливості на основі конкретного поняття ціннісного пріоритету й обираючи як фундаментальні принципи свободи (як джерело всіх мислимих благ) і права індивіда, Джон Ролз робить поступку концепції ціннісного пріоритету, називаючи як первинні «класи речей, необхідних для реалізації будь-якого раціонального життєвого плану». До них належать основні права й свободи, так і дохід, добробут, можливість реалізувати себе, соціальні передумови самоповаги людей. Усі ці пріоритети розподіляються соціальними інститутами. Американський філософ Рональд Дворкін доповнює цей список набором первинних природних пріоритетів – здоров'я, розумові здібності, енергія, здатність уяви та інше [12, с. 20–21]. Усвідомлення сенсу життя передбачає вільний вибір індивіда. Необхідною його умовою є свобода як людська форма само детермінації (самообумовленості) буття. Доцільність сенсу життя виявляється в його генеральному особистісному функціонуванні, яке ґрунтується на всезагальному суспільному визнанні, всезагальній об'єктивній істинності та соціальній значущості [8].

Суспільна свідомість транслює накопичений досвід перетворення світу у вигляді знань, почуттів, традицій. Водночас, завдяки формам суспільної свідомості, індивід реалізує можливість не отожднювати себе із своєю конкретною життєдіяльністю, а постійно виходити за її межі [6, с. 232]. Масова свідомість, яка презентує рівень середовища, виконує свідомо-регулюючу функцію в алгоритмі розгортання духовного життя, наведеному Р. О. Додоновим [5, с. 183].

Якщо кризова сучасність не влаштує людину, то вона звертається до духовного минулого, до минулого менталітету. Навіть суперраціональна економіка не запрацює, якщо їй не відповідають духовні настанови особистості, що легітимізовані суспільним менталітетом.

І. В. Степаненко зазначає, що духовні цінності постають в структурі духовності як смисловий, складно диференційований континуум, у якому цінності мають різні форми: індивідуальні і над індивідуальні, усвідомлені і неусвідомлені; різні нормативну модальність (позитив-негатив); інтенсивність; (безпосередня значущість); ієрархічність (певний порядок); функціональну роль (виступають основою для структурування активності, є певними цільовими орієнтирами життєдіяльності) [15, с. 9].

Поняття «пріоритет» надається не повне визначення енциклопедичними українськими і російськими виданнями з філософії, соціології, психології й багатьох інших галузей соціогуманітарних знань. Так, останнє видання «Большой советской энциклопедии» пропонує розуміти поняття пріоритет у трьох значення: 1) першість у часті здійснення якої-небудь діяльності; 2) як суттєве за значущістю поняття для встановлення першості наукових досягнень (відкриттів), винаходів, промислових зразків; 3) як переважаюче значення певного нормативного акта. Етимологічний термін «пріоритет» походить від латинського поняття «*prīor*» та німецького «*prīoritāt*» що означають перший, старший.

III. Шварцу належить своєрідна кваліфікація ціннісних пріоритетів, який обґрунтував теорію ціннісних пріоритетів культури. В основі лежать системно побудована концепція, що була розроблена на основі ретельного вивчення й узагальнення пріоритетів, представлених у різних культурах світу. Він розробив відносно новий і відповідним чином теоретично обґрунтований перелік пріоритетних орієнтацій носіїв культури. Підхід відрізняється від інших підходів у декількох аспектах:

- пріоритетні орієнтації носіїв культури випливають з відповідним чином розробленої теорії (а не з аналізу вже отриманих емпіричних даних);

- апіорі формулюється перелік пріоритетів, які служать свого роду маркерами для кожної орієнтації;

- включено набір питань, що охоплюють широкий діапазон ціннісних пріоритетів, визнаних у різних культурах. Для вимірювання пріоритетів використовуються тільки питання, перевірені на культурну еквівалентну значущість;

- пріоритетні орієнтації носіїв культури організовані в логічну систему пов'язаних один з одним вимірювань, яка емпірично перевірена;

- емпірично доведено, що ранг національних культур по кожній пріоритетній орієнтації досить стабільний на різних типах вибірок у багатьох націях по всьому світу.

Шалом Шварц зазначав, що найголовніша проблема суспільства – забезпечити відповідальну соціальну поведінку, спонукати людей зважати на благополуччя інших і координувати ними свої дії, розуміти їх неминучий взаємозв'язок.

Ціннісний пріоритет, як «рівність», передбачає, що люди повинні розглядати інших як людських індивідів, морально рівних та таких, які мають такі ж основні потреби. Соціальний характер людей проявляється в тому, що вони повинні відповідально співпрацювати один з одним та проявляти турботу про благополуччя кожного. Важливі пріоритети в таких культурах – рівноправ'я, соціальна справедливість, чесність, схильність до допомоги, відповідальність, лояльність [7, с. 84].

Людина за свою сутність приречена на постійний пошук нового, кращого зручнішого, оптимального, комфортного, вигіднішого. Вона може зупинитися, якщо досягне межі. Саме тоді людина здатна досягнути істинну сутність основ самого життя. Але ця межа, як правило, ніколи не досягається. Тому ми завжди стотимемо перед викликами і загрозами, які є результатами прогресу, хоча. На перший погляд, він не відповідає морально-етичним, естетичним, культурним нормам і оцінкам [10, с. 279].

Актуальність проблеми формування у студентів соціальних пріоритетів в Україні знаходиться на жаль у критичному стані. Свідомість сучасної молоді людини сформується в поширених стандартах одновимірною сприйняття навколишньої дійсності. Конкуренція, боротьба, протистояння – закономірний стан буття природи і людини. Молодь вибирає та користується пріоритетами, які в сучасному соціумі їм тільки заважають, а не ведуть їх до саморозвитку, сприйняття нового для формування якісної уяви під час професійного становлення. Забуваючи, що щастя легких шляхів немає.

Спокуси сучасного життя поставили людину перед раціональною вимогою відмови від морально-ірраціональних переживань; совість, справедливість,

збереження гідності, порук смислу. Екзистенційні відчуття тощо поступилися на користь спрощеного буття, яке підлягає кількісному вирахуванню. «Будь простіше», «немає проблем», «живи для насолоди» та багато інших гасел наповнюють людину «маси» прагнення до зрозумілих, звичних цінностей [17, с. 33]. Важлива проблема, перед якою опинилась сучасна людина, – руйнування основ, на яких стояли звичні для багатьох поколінь опори життєвляштування. Сьогодні цей аспект набуває особливої значущості, оскільки світові реалії кидають виклик національній, соціокультурній, державно–політичній самобутності як окремо взятого народу, так і окремого індивіда [17, с. 33, 34].

Система переоформлення ціннісних пріоритетів в Україні демонструють чітку тенденцію у першу чергу, на соціальні, а не на політичні цінності. Зупинимось на декількох комплексах проблем, що виходять на пріоритетні позиції в сучасному українському суспільстві. Політичний хаос який існує в Україні останні роки, надії й розчарування призводять до того, що свідоме розбудувати державу, засноване на впевненості в можливості зробити свій внесок до цього, дещо зблідли.

Вирішальне значення для формування інтелектуального потенціалу має освіта. Вищим навчальним закладам належить найважливіша роль у реалізації стратегії економічного зростання на основі знань і у формуванні демократичного і соціально розвиненого суспільства. Студент, який навчається у ЗВО з перового курсу повинен для себе обрати пріоритети для подальшого накопичення компетенцій та вірно їх використовувати під час навчання у студентському житті так і подальше використання в професійному становленні. А для цього студент повинен бути соціально відповідальним. Брати на себе відповідальність готові не всі студенти (індивіди). Цінності, норми, морально–етичні та естетичні цінності, виховуються у студентів ЗВО, закладають фундамент соціального капіталу, необхідного для формування здорового громадянського суспільства і культури – того, що знаходиться в основі оптимальної системи управління та демократичної політичної системи [2, с. 41 (37 літ.)].

Перше питання, що є основа закладання пріоритетів, цінностей у індивіда це сім'я. Маючи прогалини у ранньому віці, дитина тяжко сприйняти навколишній світ, та бути готовому до змін у подальшому житті. Друге питання, чи має бажання прислухатись до порад. По третє вплив зовніш на індивіда де є приклад негативного ставлення до сучасного життя. Прихід молодої людини до ЗВО не готовому до дорослого життя буде важким. Його адаптація не готова до прийняття середовища де існують чіткі норми, правила.

Тому, університетське життя, освітній процес, повинен направити всю свою діяльність на покращення сприйняття навколишнього світу та зацікавлення студентів до використання гарного досвіду, бачення майбутнього з новими інноваційними проектами, яке покращить їх життя. Сучасна молодь повинна мати якісні фахові компетентності. Заклади вищої освіти повинні бути здатні ефективно реагувати на зміну потреб в освіті і професійній підготовці. М. Портер наголошував: «освіта і професійна підготовка, становлять один із найбільш потужних довготривалих важелів для модернізації

промисловості в розпорядженні державної влади на всіх її рівнях» [17, с. 14].

Сучасна система вищої освіти яка повинна відповідати вимогам часу, є одним з найголовніших чинників зростання якості людського капіталу, генератором нових ідей, запорукою динамічного розвитку економіки і суспільства в цілому. Для того, щоб українська вища освіта по–справжньому ефективно виконувала ці важливі завдання, необхідне її оновлення з урахуванням актуальних світових тенденцій розвитку освіти у широкому соціально–економічному контексті.

ЗВО повинні використовувати як приклад для себе основні принципи внутрішнього і зовнішнього забезпечення вищої освіти у Європейському просторі вищої освіти, а саме [1, с. 12]:

- вищі навчальні заклади несуть основну відповідальність за якість наданих ними освітніх послуг і за те, як ця якість забезпечується;
- інтереси суспільства щодо якості і стандартів вищої освіти мають бути захищені;
- потрібно розвивати і вдосконалювати якість навчальних програм в інтересах студентів та інших бенефіціарів вищої освіти на Європейському просторі вищої освіти;

- важливими є прозорість та використання зовнішньої фахової допомоги в процесах забезпечення якості;

- створення культури якості у вищих навчальних закладах має отримати всіляко підтримку.

В. Андрущенко впевнено стверджує: «Освіта – навчання і виховання – є найбільш благородною і відповідальною сферою людської діяльності саме тому, що тут формується людина як особистість, зрушуються її світогляд і культура, закладаються основи майбутньої професії, кар'єри, життєвого успіху [2, с. 3].

В. Рябенко досліджуючи соціалізацію молоді в Україні наголошує, що вищий навчальний заклад як соціальна система для збереження своєї цілісності й сталості, забезпечення безперервного функціонування та постійного розвитку, безумовно, потребує необхідного менеджменту, який передбачає лінійне та функціональне управління, адміністрування, субординацію в межах ієрархічної системи тощо. Але результативність ЗВО відповідно до його місії істотно залежатиме від успішного вирішення системного протиріччя між адмініструванням роботи науково–педагогічних працівників і навчання студентів та необхідними творчими процесами, які мають відбуватися на рівні особистостей викладачів і студентів. Саме засобом регулювання умов соціокультурного середовища ЗВО можна впливати на перебіг процесу соціалізації особистості студента [14, с. 160].

Тому, успішність випускника ЗВО та самостійність у житті, прямим чином залежить від рівня соціалізації ми його особистості як результату студентського життя. Реальне життя більш об'єктивно, без умовностей, є заміною особистістю випускника ЗВО на предмет його професійного особистої придатності та соціальної зрілості. Рівень соціалізації особистості студента його пріоритети які він використовує для себе, з якими він іде в самостійне життя, є одним з основних інтегративних показників результативності діяльності вищого навчального закладу.

Саме освіта наповнює людину духовністю, змушує її задумуватися над смислом і цінностями свого існування.

Саме вона окреслює для неї основні контури світу справжньої, а не масової культури, в якому вписані істинні цінності, саме вона говорить їй про те, що добро і краса не менш важливі для життя, ніж істина і пріоритети сучасного життя [13, с. 22].

О. Надибська в своїй монографії наголошує: «... соціальні відносини будуються на існуванні надскладної структури ідеалів, цінностей, орієнтирів. Одним з найважливіших урозумінні рушійних сил соціуму є поняття пріоритету, яке будується на понятті цінності. Вивчення соціальних пріоритетів має декілька функцій: гносеологічну, прогностичну й корегувальну».

Висновки. Роблячи висновки, користуючись статистичними даними, ми допускаємо, що за останні роки система пріоритетів в українському суспільстві дрейфує вбік зростання недовіри до владних інститутів і формування певної форми громадянського суспільства, воно відрізняється від європейського розуміння цього поняття, але, як нам уявляється, відкриває власний шлях до створення суто нового суспільства, орієнтованого на нові пріоритети. Сьогодні Україна демонструє прихильність до демократичних настанов. При цьому має зауважити наявність міцної авторитарної традиції в українській свідомості (О. Надибська).

Ми поділяємо думку М. Михальченка про те, що «...соціальні процеси повинні відбуватися одночасно. Основою такої тези є усталене в філософії й соціології про системний характер суспільства й про те, що зміна в якійсь одній ланці, сегменті суспільства викликає системно-орієнтовані в інших сегментах» [9, с. 77].

В основі механізмів соціалізації та становленні молоді людини лежить – активно-перетворювальна діяльність людини, за допомогою якої відбувається її включення в життя й культуру суспільства, формування соціальних зв'язків, засвоєння загальних способів практичної діяльності, розвиток свідомості й самосвідомості, систем соціальної орієнтації.

Головне завдання направлене на створенні умов у ЗВО для саморозвитку та самореалізації особистості студента засобом набуття вмінь самоосвіти й самовиховання – тобто само менеджменту особистості та вміння брати на себе будь яку відповідальність. У демократичних країнах офіційно визнаними цінностями є індивідуальність, відповідальність, співчуття, милосердя. Вітальні цінності – право на життя й продовження роду, недоторканність особи, збереження здоров'я. Наведемо приклад пріоритетів, так у Франції – упевненість у власних чеснотах, свобода, відкритість взаємини, час. В Україні бажано бачити та відчувати – повагу один до одного, толерантно поводитися в соціумі, моральні якості в суспільстві, щоб відродились, повага до людини була на першому місці... Тоді, молодь буде з великим задоволенням готуватися до самостійного життя впевнено.

Список використаних джерел

1. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К.: Ленвіт, 2006. – 35 с.
2. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю / В. Андрущенко // В 2-ге вид. доп. – К.: Знання України, 2008. – 819 с.
3. Вебер М. Вибрані твори // М. Вебер: Прогрес. – 1990.
4. Газиева Д. Луман Н. Социальные системы. Очерк общей теории / пер. с нем. И. Д. Газиева; под ред. Н. А. Головина. – СПб., 2007.

5. Додонов О. Алгоритм саморазвертывания духовной жизни общества / Додонов О. // Nova paradigma. – 1998. – Вып.6. – С.183.
6. Заздравнов А. П. Менталитет – мировоззрение – духовность // Nova paradigma. – 2001. – Вып.22. – С.232.
7. Карандашев В. Н. Концепция ценностей культуры Шварца [Текст] / В. Карандашев // Вопросы психологии. – 2009. – №1. – С.84–85.
8. Кремень В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Кремень, В. Ільїн. – К.: Книга, 2005. – 528 с.
9. Михальченко Н. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы [Текст] / Н. Михальченко. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2001.
10. Михальченко М. Вища школа як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді: монографія / кол. авт.: М. Михальченко (керівник), Т. Андрущенко, В. Баранівський, О. Бульвінська, Н. Невмержицька, Л. Червона, В. Рябченко та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 320 с.
11. Михальченко М. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді: Монографія / [авт. кол.: М. Михальченко (керівник), Т. Андрущенко, О. Бульвінська, В. Рябченко, Л. Червона та ін.]. – К.: Педагогічна думка, 2010. – 312 с.
12. Надибська О. Пріоритети як предмет соціального пізнання: [монографія] / О. Надибська. – Одеса: Друкарський дім, Друк Південь, 2010. – 456 с.
13. Никифоров А. Л. Філософія в системі вищого образования / Никифоров А. // Вопросы философии. – 2007. – №7. – С.22.
14. Рябченко В. Вища школа як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді: монографія / кол. авт.: М. Михальченко (керівник), Т. Андрущенко, В. Баранівський, О. Бульвінська, Н. Невмержицька, Л. Червона, В. Рябченко та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 320 с.
15. Степаненко І. Філософсько-категорійний статус духовності: проблеми та наближення / Степаненко І. // Філософсько-антропологічні студії. – К.: Стило, 2003. – С.409.
16. Федотова В. Хорошее общество [Текст] / В. Федотова // Философские науки. – 1999. – №1/2. – С.20–21.
17. См., напр.: Delattre P. Système, structure, fonction, évolution: Essai d'analyse épistémologique. – Paris, 1971. – P.73.
18. Porter M. The Competitive Advantage of Nations. – New York, 1999. – P.71.

References

1. Standarty i rekomendacii' shhodo zabezpechennja jakosti v Jevropejs'komu prostori vyshhoi' osvity. – K.: Lenvit, 2006. – 35 s.
2. Andrushhenko V. P. Rozdumy pro osvitu: Statti, narysy, interv'ju / V. Andrushhenko // V 2-ge vyd. dop. – K.: Znannja Ukrai'ny, 2008. – 819 s.
3. Veber M. Vybrani tvory // M. Veber: Progres. – 1990.
4. Gazieva D. Luman N. Social'nye sistemy. Ocherk obshhej teorii / per. s nem. I. D. Gazieva; pod red. N. A. Golovina. – SPb., 2007.
5. Dodonov O. Algoritm samorazvertvanyja duhovnoj zhizni obshhestva / Dodonov O. // Nova paradigma. – 1998. – Vyp.6. – S.183.
6. Zazdravnov A. P. Mentalitet – mirovozzrenie – duhovnost' // Nova paradigma. – 2001. – Vyp.22. – S.232.
7. Karandashev V. N. Konceptija cennostej kul'tury Shvarca [Tekst] / V. Karandashev // Voprosy psihologii. – 2009. – №1. – S.84–85.
8. Kremen' V. Filosofija: myslyteli, idej', koncepcii': Pidruchnyk / V. Kremen', V. Il'i'n. – K.: Knyga, 2005. – 528 s.
9. Mihal'chenko N. Ukrainское obshhestvo: transformacija, modernizacija ili limitrof Evropy [Tekst] / N. Mihal'chenko. – K.: In-t sociologii NAN Ukrainy, 2001.
10. Myhal'chenko M. Vyshha shkola jak social'nyj instytut i mehanizm socializacii' molodi: monografija / kol. avt.: M. Myhal'chenko (kerivnyk), T. Andrushhenko, V. Baraniv's'kyj, O. Bul'vins'ka, N. Nevmerzhyč'ka, L. Chervona, V. Rjabchenko ta in. – K.: Pedagogichna dumka, 2012. – 320 s.
11. Myhal'chenko M. Vyshha osvita Ukrai'ny jak faktor cyvilizacijnogo vyznachennja molodi: Monografija / [avt. kol.: M. Myhal'chenko (kerivnyk), T. Andrushhenko, O. Bul'vins'ka, V. Rjabchenko, L. Chervona ta in.]. – K.: Pedagogichna dumka, 2010. – 312 s.
12. Nadybs'ka O. Priorytety jak predmet social'nogo piznannja: [monografija] / O. Nadybs'ka. – Odessa: Drukar's'kyj dim, Druk Pivden', 2010. – 456 s.

13. Nikiforov A. L. *Filosofija v sisteme vysshego obrazovanija / Nikiforov A. // Voprosy filosofii.* – 2007. – №7. – S.22.

14. Rjabchenko V. *Vyshha shkola jak social'nyj instytut i mehanizm socializacii molodi: monografija / kol. avt.: M. Myhal'chenko (kerivnyk), T. Andrushhenko, V. Baraniv's'kyj, O. Bul'vins'ka, N. Nevmerzhyč'ka, L. Chervona, V. Rjabchenko ta in.* – K.: Pedagogichna dumka, 2012. – 320 s.

15. Stepanenko I. *Filosofs'kao–kategorijnyj status duhovnosti: problemy ta nablyzhenja / Stepanenko I. // Filosofs'ko–antropologichni studii.* – K.: Stylos, 2003. – S.409.

16. Fedotova V. *Horoshee obshhestvo [Tekst] / V. Fedotova // Filosofskie nauki.* – 1999. – №1/2. – S.20–21.

17. Sm., napr.: Delattre P. *Système, structure, fonction, évolution: Essai d'analyse épistémologique.* – Paris, 1971. – P.73.

18. Porter M. *The Competitive Advantage of Nations.* – New York, 1999. – P.71.

Nevmerzhytskaya N. M., Candidate of Philosophy, Senior Researcher, Department of Leadership and institutional development of higher education, Institute of Higher Education, National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine, Kyiv), nev.nataly@ukr.net

Social priorities of students in the context of the professional becoming

The development of modern society demonstrates serious transformational tendencies that are noticeable both at the level of the national social life and the evolution of world social configurations. The peculiarities in the formation of the priority phenomenon in the context of the nonlinear nature of the development of society are analyzed. In the context of understanding the nonlinear nature of the development of society as a whole, it is very clearly perceived the inability to predict the direction of the evolution of society, using the deterministic methodology, causal-consequence paradigm. The peculiarities in the formation of the priority phenomenon in the context of the nonlinear nature of the development of society are analyzed. The goals and functions of social priorities as the driving force of society are determined. The place of material and spiritual components in the system of priorities of modern Ukrainian society is considered. The development of the dynamics of formation of social priorities of student youth of modern Ukraine in the context of professional attitudes is systematized. The realization of civilization priorities in the Ukrainian contemporary space is revealed.

Keywords: priorities, state, society, analysis, goals, functions, systems, student youth, professional formation, phenomenon, modernity, personality, values, individual, society.

* * *

УДК 123.1

Опанасюк Ю.,
кандидат економічних наук, докторант,
Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ),
gileya.org.ua@gmail.com

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК НАСЛІДОК ЕВОЛЮЦІЇ ТРАДИЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Дистанційне навчання в Україні є надзвичайно актуальним з огляду не тільки на велику кількість бажаючих здобути вищу освіту, але й підвищити кваліфікацію, пройти перепідготовку тощо. Сьогодні вищими навчальними закладами країни пропонуються різні навчальні курси в режимі реального часу, які ґрунтуються на розбіжних освітніх платформах. Однак за ступенем використання систем віртуальної освіти їх можна розподілити на ті, робота яких будується виключно на інтернет–технологіях та ті, котрі поєднують традиційні форми з технологічними інтернет–нововведеннями. Сьогодні в Україні переважають вищі навчальні заклади, в яких наявні факультети дистанційної освіти та можливість отримати знання практично з усіх дисциплін або спеціальностей на окремих факультетах цих навчальних закладів. Отож, спостерігається своєрідна спадкоємність дистанційного навчання з традиційною системою освіти, що має не тільки позитивні, але й негативні наслідки для здобуття знань.

Ключові слова: дистанційна освіта, онлайн–освіта, платформа онлайн–освіти, онлайн–курс.

Багатообіцяючою тенденцією у світовій вищій освіті нині є створення масових онлайн–курсів провідними

вищими навчальними закладами світу. Масовий онлайн–курс складається з відеолекцій провідних викладачів, інтерактивних тестів, що дозволяють закріпити отримані знання, а також форуму, на якому студенти можуть задавати питання викладачеві та спілкуватися один з одним. Все, що необхідно для участі в такому курсі, – комп'ютер та наявність доступу до мережі Інтернет [1].

Для поширення масових онлайн–курсів провідними вищими навчальними закладами світу, починаючи з 2012 року було запущено кілька впливових освітніх платформ, які окреслили нову тенденцію до демократизації та віртуалізації освіти.

Піонером віртуального руху знань став Стенфордський університет, що у 2011 році запустив одразу трое таких курсів, які зібрали 160 тисяч слухачів з 190 країн світу. Вже через рік десятки провідних американських ВНЗ пропонували всім охочим безкоштовні онлайн–курси своїх кращих професорів.

Слідом за Стенфордським університетом пішли Мюнхенський і Женевський університети, Політехнічна школа Парижа, університети Риму і Копенгагена.

У Великобританії набирає обертів створена в грудні 2012 платформа масових онлайн–курсів Futurelearn – понад 20 відомих британських вузів, серед яких – університети Уорвіка і Бага, Королівський коледж Лондона і Сент–Ендрюський університету. До речі, угоду про співпрацю з цією платформою підписали Британська бібліотека та Британська рада [2].

На сьогодні найбільшою платформою безкоштовної академічної онлайн–освіти є Coursera. Тут можна прослухати сотні різноманітних курсів від 62 університетів з Північної Америки, Європи, Азії та Австралії. Переважна більшість університетів пропонують курси англійською мовою, але також доступні французька, іспанська, італійська та китайська. Coursera пропонує курси за такими напрямками: гуманітарні та суспільні науки, математика, економіка, право, природничі науки, медицина, харчування, музика, дизайн, бізнес, комп'ютерні науки, інженерія та інші. Станом на березень 2013 року на Coursera було зареєстровано 2,8 мільйонів користувачів з усього світу [3].

Платформа Udacity багато в чому подібна до Coursera, але спеціалізується на комп'ютерній освіті. Із запропонованих на сьогодні 24 курсів більшість стосуються комп'ютерних наук (програмування, штучний інтелект, 3D–графіка, криптографія), але також представлені математика, фізика, психологія та підприємництво.

У 2006 році молодий американець С. Хан, випускник Массачусетського технологічного інституту, почав створювати відеоуроки з математики для своєї молодшої кухні та викладати їх на YouTube. З часом ці відео, які просто та дотепно пояснювали шкільний матеріал, набули шаленої популярності в Інтернеті. Так виникла освітня платформа Khan Academy. Сьогодні сайт містить близько 4000 міні–лекцій з математики, фізики, хімії, біології, історії, економіки, комп'ютерних наук, медицини, астрономії та мистецтва. Академія Хана добре пристосована не лише для самостійного опанування матеріалу, але й для використання вчителями, які бажають доповнювати свої навчальні програми. Завдяки волонтерам відеолекції на сайті